

บทความวิจัย (Research Article)

**การศึกษาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์กับการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (เชียงราย – พะเยา)**
**The Study of Visionary Leadership with Change Management of School Administrators
under the Secondary Education Service Area Office 36 (Chiang Rai - Phayao)**

สุภาพร โสภโณทัย^{1*}Supaporn Sopanotai^{1*}**บทคัดย่อ**

การวิจัยในครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์และการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา และการศึกษาความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์กับการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (เชียงราย – พะเยา) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 111 คน และครู จำนวน 340 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (เชียงราย – พะเยา) ปีการศึกษา 2556 รวมทั้งสิ้นจำนวน 451 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - way ANOVA) และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่า

1. ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (เชียงราย – พะเยา) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (เชียงราย – พะเยา) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์และการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีระดับการศึกษา ตำแหน่งงานในสถานศึกษาต่างกัน และประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า

3.1 ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีระดับการศึกษา และตำแหน่งงานในสถานศึกษาต่างกัน พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

¹ วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹ School of Education, University of Phayao, Thailand 56000

* Corresponding author E-mail : fa_fa_987@hotmail.com

3.2 การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (เชียงราย – พะเยา) เปรียบเทียบจำแนกตาม ระดับการศึกษา และตำแหน่งงานในสถานศึกษา พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนประสพการณ์ในการทำงาน พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์กับการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (เชียงราย – พะเยา) พบว่า โดยรวมมีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันในระดับสูง กล่าวคือ ถ้าผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์สูงขึ้น ก็จะมีการบริหารการเปลี่ยนแปลงในระดับสูงด้วย

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์, การบริหารการเปลี่ยนแปลง

Abstract

The objectives of this research were to study visionary leadership and change management of school administrators, the comparison of visionary leadership and change management of school administrators and the correlation between visionary leadership with change management of school administrators under the secondary education service area office 36 (Chiang Rai - Phayao). The representative sample were 451 people consists of 111 school administrators and 340 teachers under the secondary education service area office 36 (Chiang Rai - Phayao) in 2013 academic year. The research instrument was questionnaire. The data were analyzed by mean, standard deviation, t-test Independent, one - way ANOVA and Pearson's product moment correlation coefficient.

The research results were as follows:

1. Visionary leadership of school administrators under the secondary education service area office 36 (Chiang Rai - Phayao) were in high level.
2. Change management of school administrators under the secondary education service area office 36 (Chiang Rai - Phayao) were in high level.
3. Visionary leadership and change management of school administrators under the secondary education service area office 36 (Chiang Rai - Phayao) compare classified by education level, the duty position and work experience of the results were as follows

3.1 Visionary leadership of school administrators under the secondary education service area office 36 (Chiang Rai - Phayao) compare classified by education level and the duty position there was significantly difference at 0.01 level but work experience was not significantly difference.

3.2 Change management of school administrators under the secondary education service area office 36 (Chiang Rai - Phayao) compare classified by education level and the duty position there was significantly difference at 0.01 level but work experience was not significantly difference.

4. The correlation between visionary leadership with change management of school administrators under the secondary education service area office 36 (Chiang Rai - Phayao) was in the same direction in high level means If school administrators have high visionary leadership, change management of school administrators will be in high level, too.

Keywords: Visionary Leadership, Change Management

คำนำ

ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์กับการบริหารการเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติและพฤติกรรมของสมาชิกในองค์กร การสร้างความผูกพันของสมาชิกต่อการเปลี่ยนแปลงขององค์กร และจากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2555 ของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เมื่อเปรียบเทียบกับระดับเขตพื้นที่และระดับประเทศแล้ว พบว่า ยังมีคะแนนเฉลี่ยของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 (เชียงราย-พะเยา) ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีวิชาภาษาไทย สังคมศึกษา ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการการศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาให้สูงขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์จะแสดงออกถึงการกำหนดทิศทางและเป้าหมายที่ต้องการจะเป็นในอนาคต โดยมีการวางแผนการบริหารการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนให้สูงขึ้น และจากสถานการณ์ในปัจจุบันที่เป็นปัญหาอยู่ขณะนี้ การมีภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์กับการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมและลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา จึงมีความจำเป็นในการเสริมสร้างความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์กับการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะสามารถนำไปสู่ความเป็นผู้รอบรู้ มองการณ์ไกล และสามารถกำหนดสิ่งที่ต้องการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างถูกต้องทิศทาง (do the right thing) และยังใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา อีกทั้งเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและวางแผนเพื่อดำเนินงานส่งเสริมประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น [13]

ดังนั้นจากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์กับการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (เชียงราย – พะเยา) เพื่อที่จะได้นำไปเป็นข้อมูลและแนวทางในการ

พัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์กับการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (เชียงราย – พะเยา) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (เชียงราย – พะเยา) สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ในการบริหารการเปลี่ยนแปลงอย่างมีคุณภาพต่อไป ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (เชียงราย – พะเยา)
- 2) เพื่อศึกษาการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (เชียงราย – พะเยา)
- 3) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์และการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (เชียงราย – พะเยา) จำแนกตามระดับการศึกษา ตำแหน่งงานในสถานศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน
- 4) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์กับการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (เชียงราย – พะเยา)

วิธีการศึกษา

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 156 คน และครู จำนวน 2,920 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (เชียงราย – พะเยา) ปีการศึกษา 2556 รวมทั้งสิ้นจำนวน 3,076 คน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 111 คน และครู จำนวน 340 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (เชียงราย – พะเยา) ปีการศึกษา 2556 รวมทั้งสิ้นจำนวน 451 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ Krejcie, R.V. and D.W. Morgan (เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย,

ม.ป.ป., หน้า 136 – 137 อ้างอิงใน Krejcie, R.V. and D.W. Morgan, 1970, หน้า 697 – 710) [3] และทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นชั้นในการสุ่ม (Strata) จากนั้นทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนจำนวนผู้บริหารสถานศึกษาและครูแบ่งตามขนาดโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaires) เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์และการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (เชียงราย – พะเยา)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

- 1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อบรรยายสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา ตำแหน่งงานในสถานศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน และเพื่อบรรยายภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาและการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา
- 2) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test Independent) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - way ANOVA) การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ Pearson (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์กับการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (เชียงราย – พะเยา) พบว่า

1. มีภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์อยู่ในระดับมาก
2. มีการบริหารการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมาก
3. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์และการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า

3.1 ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อเปรียบเทียบตามระดับการศึกษา ตำแหน่งงานในสถานศึกษา พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2 การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (เชียงราย – พะเยา) เปรียบเทียบจำแนกตาม ระดับการศึกษา ตำแหน่งงานในสถานศึกษา พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์กับการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่มีระดับสูง

วิจารณ์และสรุปผล

จากผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์กับการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (เชียงราย – พะเยา) สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (เชียงราย – พะเยา) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ รองลงมาคือ ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิภูชลา ล้นเหลือ [4], อธิธิพิทักษ์ อรรคสุรีย์ [13] ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีวิสัยทัศน์ในการทำงานที่สามารถนำพาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายได้สำเร็จ โดยการกำหนดทิศทางและเป้าหมายเพื่อสร้างอนาคตผ่านวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา และเชื่อมโยงวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติจริงได้เป็นผลสำเร็จ

ทั้งนี้โดยกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนงาน และโครงการของสถานศึกษา นอกจากนั้นผู้บริหารสถานศึกษายังจำเป็นที่จะต้องเผยแพร่วิสัยทัศน์โดยการสื่อสารหรือถ่ายทอดให้บุคลากรมีความเข้าใจในวิสัยทัศน์ได้อย่างชัดเจน มีการให้รางวัล โบนัส จูงใจให้บุคลากรร่วมสานฝันต่อวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ตาม โดยมีจริยธรรมที่ถือเป็นแบบอย่างของบุคลากรในสถานศึกษา มีการประพฤติปฏิบัติตามมาตรฐานของคุณธรรมและจริยธรรม สร้างศรัทธาโดยเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงานตามค่านิยมของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาบุคลากรสู่อนาคต และเมื่อนำวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมแล้วจะต้องมีการพิจารณาผลการดำเนินงานตามแผนถึงความก้าวหน้าที่ยังไปสู่วิสัยทัศน์ มีการประเมินวิสัยทัศน์ร่วมกัน โดยการประเมินตามกระบวนการหรือผลที่บังเกิด และมีการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์ที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พิมพ์ปวีณ์ วิเศษฤทธิ์ [8] ที่ได้กล่าวไว้ว่า ผู้นำที่ดีจะต้องมีวิสัยทัศน์ในการทำงาน วิสัยทัศน์ที่เกิดขึ้นจะต้องเป็นวิสัยทัศน์ที่เป็นไปได้ไม่ใช่ความเพ้อฝันสามารถนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายได้สำเร็จ

2. การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 36 (เชียงราย – พะเยา) อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้ริเริ่มในการวางแผนอย่างเป็นกระบวนการในการดำเนินการเปลี่ยนแปลงภายในสถานศึกษา จากสถานภาพหนึ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบันไปสู่อีกสถานภาพหนึ่งที่กำหนดไว้ในอนาคต เพื่อให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมถึงการติดตามข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่สามารถนำมาพัฒนาสถานศึกษาต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของอัมพวัน ภัทรลิขิต [14] ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริหารการเปลี่ยนของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่าผู้บริหารได้มีความคิดริเริ่มในการวางแผนเพื่อเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ ภายในสถานศึกษา และการติดตามข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อสถานศึกษา แต่ไม่ได้ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่คณะครูถึงผลดีผลเสียที่ได้รับ

เมื่อคณะครูหาวิธีการใหม่ๆ มาใช้ในการสอน และการดำเนินงาน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านเทคโนโลยี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการบริหารงานของสถานศึกษา ส่งเสริมครูในการเรียนรู้และใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการนำแนวทางใหม่ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงานของสถานศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการดำเนินงาน และมีการติดตามและประเมินผลการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อปรับเปลี่ยนให้ทันสมัยและเกิดประโยชน์ในการบริหารงานของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสมบัติ นพรัก [12] ได้กล่าวไว้ว่า เป็นความพยายามของผู้บริหารที่จะหาทางนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในองค์กรเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ในปัจจุบันวิทยาการและเทคโนโลยีมีความก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว องค์กรที่ต้องการความก้าวหน้าย่อมจะนำเทคโนโลยีที่มีประโยชน์เข้ามาใช้ในองค์กร รองลงมาได้แก่ ด้านโครงสร้าง เพราะว่าการบริหารสถานศึกษาจะต้องมีการปรับโครงสร้างของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดบทบาทอำนาจและหน้าที่ของสถานศึกษาร่วมกัน โดยมีวิธีการจัดสายบังคับบัญชาได้ตรงตามสายงาน เพื่อการปฏิบัติงานอย่างคล่องตัว และการปรับปรุงวิธีการประสานงานในสถานศึกษา เช่นเดียวกับแนวคิดของ พิชญ์ณภู แพงพะงา [7] ได้กล่าวไว้ว่า โครงสร้างองค์กรเป็นระบบงานซึ่งแสดงให้เห็นสายการรายงานและการบังคับบัญชาในการดำเนินงานขององค์กร โครงสร้างองค์กรจะเป็นตัวกำหนดรูปแบบและกิจกรรมตามพันธกิจขององค์กรและแสดงให้เห็นว่าส่วนต่างๆ มีความสัมพันธ์กันและกันอย่างไร โดยแผนภูมิขององค์กรนั้น โครงสร้างองค์กรที่สมบูรณ์ควรแสดงให้เห็นตำแหน่งหน้าที่งานของบุคคลในองค์กร สายการบังคับบัญชาและการรายงานสายการสื่อสาร โดยเฉพาะการสื่อสารที่เป็นทางการ องค์กรขนาดใหญ่ อาจจะต้องมีแผนภูมิโครงสร้างองค์กรหลายอันเพื่อแสดงโครงสร้างทั้งหมดได้

3. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์และการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษา เขต 36 (เชียงราย – พะเยา) จำแนกตามระดับการศึกษา ตำแหน่งงานในสถานศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

3.1 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามระดับการศึกษา และตำแหน่งงานในสถานศึกษา พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ระดับการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้บุคลากรด้านการศึกษามีแนวคิด ทักษะเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่แตกต่างกัน เพราะผู้บริหารในยุคปัจจุบันจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ทันทต่อเหตุการณ์ที่ต้องมีการแข่งขันเพื่อความอยู่รอดตลอดเวลา นอกจากนี้ ตำแหน่งงานในสถานศึกษา ยังพบว่า มีผลต่อแนวคิด ทักษะเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่แตกต่างกันอีกด้วย เพราะว่าผู้ที่เข้ามาดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีคุณสมบัติทางการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป ด้านการบริหารการศึกษา มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งหัวหน้างานฝ่ายต่างๆ มีใบประกอบวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา และผ่านการสอบคัดเลือกตามหลักเกณฑ์การสอบผู้บริหารสถานศึกษา รวมถึงผ่านการอบรมหลักสูตรเตรียมความพร้อมของผู้บริหารสถานศึกษา ส่วนประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากในมุมมองเรื่องของการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษามีการรับรู้ของบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนนั้นๆ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เอกฉันทิ โชติฉันทิ ได้ศึกษาเปรียบเทียบวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ตามทักษะของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามประสบการณ์การบริหารงาน โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และผลการวิจัยของ มนทิวา ชัยประเสริฐ [9] ได้ศึกษาภาวะผู้นำของหัวหน้ากลุ่ม

สาระการเรียนรู้โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 พบว่าการเปรียบเทียบภาวะผู้นำของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตาม ประสบการณ์ทำงานในสถานศึกษา มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

3.2 จากการเปรียบเทียบการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (เชียงราย – พะเยา) จำแนกตาม ระดับการศึกษา และตำแหน่งงานในสถานศึกษา พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ระดับการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้บุคลากรด้านการศึกษามีทัศนคติ มุมมองในการรับรู้เกี่ยวกับการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่แตกต่างกัน เพราะการบริหารการเปลี่ยนแปลงจะประสบความสำเร็จนั้น ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษา เข้าใจในกลยุทธ์การบริหารการเปลี่ยนแปลง มีความรู้ความเข้าใจและการยอมรับในการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นแก่บุคลากร และเข้าใจขั้นตอนการบริหารการเปลี่ยนแปลงที่มีส่วนเกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์กันเป็นระบบ และสร้างความเป็นกันเองและให้ความสำคัญกับบุคลากร เพื่อลดปัญหาการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงและความขัดแย้งในการทำงานในสถานศึกษาเพื่อให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพ นอกจากนี้ตำแหน่งงานในสถานศึกษา ยังพบว่า มีผลต่อแนวคิด ทักษะเกี่ยวกับการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่แตกต่างกันอีกด้วย เพราะการบริหารการเปลี่ยนแปลงต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ จึงมักไม่มีคำตอบตายตัวสำหรับทุกปัญหา ต้องอาศัยการลองผิดลองถูกบ้างเป็นบางครั้ง ความสำเร็จของการบริหารการเปลี่ยนแปลงนั้น คนที่สำคัญที่สุดคือ ผู้บริหารระดับสูงที่จะต้องมีการดำเนินการอย่างจริงจังและใส่ใจอย่างต่อเนื่อง รวมถึงจะต้องมีกระบวนการเรียนรู้ความสำเร็จและความล้มเหลวขององค์กรอื่นๆ มาเปรียบเทียบกับ [5] จากผลดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรรณิภา

วิสูตร [6] ได้ศึกษาปัญหาการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 1 พบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อระดับปัญหาการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 1 พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนประสมการณ์ในการทำงาน พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บุคลากรทางการศึกษามีทัศนคติและการรับรู้ในการบริหารการเปลี่ยนแปลงไม่แตกต่างกัน เนื่องจากการที่ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารการเปลี่ยนแปลงนั้นมาจากความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารและการจัดการสิ่งต่างๆ รวมถึงการติดตามข้อมูลข่าวสาร เพื่อดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รัศมี เจริญรัตน์ [10] ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนนาร่องผู้นำการเปลี่ยนแปลง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม พบว่า การบริหารการเปลี่ยนแปลงและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนนาร่องผู้นำการเปลี่ยนแปลง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบตามประสมการณ์ในการทำงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน และผลการวิจัยของ ขวัญหทัย ทองธราษ [2] ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับสภาพความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู พบว่า สภาพความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้โรงเรียนประถมศึกษาคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีประสมการณ์ต่างกัน พบว่า ไม่แตกต่างกัน

4. ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์กับการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์กับการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (เชียงราย – พะเยา) มีความสัมพันธ์กันใน

ทิศทางเดียวกันในระดับสูง กล่าวคือ ถ้าผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์เพิ่มขึ้น ก็จะมีการบริหารการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรธนา พุ่มพานิชย์ [11] ได้ศึกษาวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานครที่มีต่อระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับนัยสำคัญ 0.05 และจากผลการวิจัยของ อัมพวัน ภัทรลิขิต [14] พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาได้สร้างวิสัยทัศน์อย่างชัดเจนว่าจะมีประสิทธิผลดีที่สุดที่สถานศึกษาต้องการ ส่วนการเผยแพร่วิสัยทัศน์ผู้บริหารสามารถสื่อสารให้คณะครูเข้าใจวิสัยทัศน์ของตนได้อย่างชัดเจน ยอมรับและเต็มใจที่จะปฏิบัติงานทั้งหลาย เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ สำหรับการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสามารถนำวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติจริงได้สำเร็จ โดยหลอมวิสัยทัศน์ของตนไปสู่นโยบาย เป้าหมาย โครงการ

ดังนั้น การมีภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์และการบริหารการเปลี่ยนแปลงนั้น สมาชิกทุกคนในสถานศึกษาต้องมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ เช่นเดียวกันกับกัญญา โพธิ์วัฒน์ [1] พบว่า ทีมผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีลักษณะร่วมกันทำงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นงานบุกเบิกที่พยายามให้ได้ผลงานที่ดีที่สุด เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้แก่บุคคลอื่น แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ทีมโรงเรียน หัวหน้างาน การปฏิบัติการ พฤติกรรมของทีมที่สำคัญ คือ การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน การร่วมคิดร่วมทำ การปฏิบัติงานได้เกินปกติ การพึ่งพาและช่วยเหลือกัน การแก้ปัญหาและจัดการความขัดแย้ง การตัดสินใจร่วมกัน และความไวต่อการเปลี่ยนแปลง โดยมีเงื่อนไขคือความชัดเจนในนโยบาย ผู้บริหารมีลักษณะเฉพาะตัวมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีการสร้างผู้นำร่วม มีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ มีความผูกพันกับชุมชน ทำงานร่วมกับเครือข่าย มุ่งมั่นไปสู่ความสำเร็จและเผชิญปัญหาในโรงเรียน เป็นผู้นำทางวิชาการ ใส่ใจในงานและจุดมุ่งหมาย ปรับวัฒนธรรมการทำงานที่ยึดมั่นในปรัชญาโรงเรียน รับผิดชอบงานในหน้าที่ มีการสื่อสารอย่างทั่วถึง มีบรรยากาศที่

สร้างสรรค์ มีความโปร่งใสในการบริหาร จากประเด็นดังกล่าวถ้าผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ก็จะทำให้เกิดการบริหารการเปลี่ยนแปลงอย่างแน่นอน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ (Articulating) ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนพัฒนาบุคลากรให้เจริญก้าวหน้า ซึ่งจะส่งผลให้บุคลากรปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีการสนับสนุนส่งเสริมและพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์กับการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์และการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา

2. ควรมีการศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์และการบริหารการเปลี่ยนแปลงเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์และการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา

3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกับผู้บริหารในหน่วยงานอื่น เพื่อให้เกิดการพัฒนาการบริหารงานขององค์กรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ให้ทุนอุดหนุนในการทำวิทยานิพนธ์ ดร.สันติ บุรณะชาติ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา และดร.น้ำฝน กันมา กรรมการที่

ปรึกษาวิทยานิพนธ์ วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ ให้ความรู้ คำแนะนำ และคำปรึกษา ตลอดจนการตรวจสอบปรับปรุงงานวิจัยให้มีคุณภาพและออกมาสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

1. กัญญา โพธิวัฒน์. ทีมผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนประถมศึกษา : การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2548. หน้า 233-234.
2. ขวัญหทัย ทองธราษ. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับสภาพความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู. หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. 2552.
3. เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย. ระเบียบวิธีวิจัย. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร. ม.ป.ป. หน้า 136 – 137.
4. นิกัญชลาลันเหลือ. โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ กศ.ด., มหาวิทยาลัยขอนแก่น. จังหวัดขอนแก่น. 2554.
5. นุกูล อุบลบาน. การบริหารการเปลี่ยนแปลง (Change Management): การปรับเปลี่ยนคนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ. วารสารรวมคำแหง. ปีที่ 27, ฉบับที่ 1 (ม.ค.-มี.ค. 2553), หน้า 164-176.
6. พรรณิภา วิสุธ. การศึกษาปัญหาการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ยโสธร เขต 1. สารนิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สถานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ. 2553.

7. พิษณุณญา แพงพะงา. ความคิดเห็นของคณาจารย์ที่มีต่อการบริหารการเปลี่ยนแปลงของโรงเรียนนานาชาติในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหงมหาสาร. 2553. หน้า 64.
8. พิมพ์วิทย์ วิเศษฤทธิ์. ปัจจัยที่ส่งผลกับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 2. งานนิพนธ์, มหาวิทยาลัยบูรพา, จังหวัดชลบุรี. 2548. หน้า 26.
9. มนทิวา ชัยประเสริฐ. ภาวะผู้นำของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร. 2555.
10. รัศมี เจริญรัตน์. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนนาร่องผู้นำการเปลี่ยนแปลง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 2551.
11. วรณา หุ่นพานิชย์. วิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานครที่มีต่อระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. 2549. หน้า 108.
12. สมบัติ นพรัก. เอกสารประกอบการเรียนการสอน : การพัฒนาองค์การ. วิทยาลัยการศึกษาต่อเนื่องมหาวิทยาลัยพะเยา. จังหวัดพะเยา. ม.ป.ป. หน้า 29.
13. อธิพิทักษ์ อรรถสุริย์. การศึกษาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร. 2556.
14. อัมพวัน ภัทรลิขิต. วิสัยทัศน์และพฤติกรรมการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมืองลำพูน. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. จังหวัดเชียงใหม่. 2547. หน้า 79-86.